

Prijs € 0,90

Waardzegger

In dit nummer o.a.:

- Prikbord
- Activiteiten
- Sporen
- Vissen
- Luizen
- En andere leuke verhaaltjes

Zomer 2015

HWL

Hoekschewaards Landschap

Colofon

Waardzegger, een uitgave van
Hoeksche Waards Landschap (HWL)
Vereniging voor behoud en ontwikkeling
van natuur en landschap in de Hoeksche
Waard, opgericht in 1973.
Verschijning: ieder kwartaal
ISSN 1389-7454
Oplage: 1900

Lidmaatschap € 20,00 per jaar
IBAN-nr: NL48 INGB 0002 9980 08
Materiaal uit deze uitgave mag alleen
voor niet commercieel gebruik
aangewend worden met bronvermelding

Ledenadministratie HWL

postbus 1080
3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
telefoon: 0186 621 888
Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl
Openingstijden:
Dinsdag t/m Vrijdag 10.00 tot 17.00 uur
Zaterdag en Zondag 12.00 tot 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
Telefoon: 0186 653 512
Beheerder: Cees Mesker 06 1296 6131
kantoor@hwl.nl
Openingstijden:
Dinsdag t/m Zondag 12.00 tot 17.00 uur
HWL bezoekerscentra op internet:
www.hwl.nl

Dagelijks Bestuur

Els van Veen (voorzitter) 078 618 0691
Bob Wiggers 0186 616362
(secretaris)
Guus van der Pal 0186 573 705
(penningmeester)

IN DIT NUMMER:

- Van de redactie en het bestuur
- Hoeksche Waard TOP 15
- Reeën, bevers en ijsvogels
- Met blijdschap geven we kennis
- Hoeksche Waard schoon?
- Koninklijke onderscheiding J. Prince
- De vissen van Zuid Holland
- Paaswandeling
- Luizen op school!
- Reisverslag IJsland
- Onderzoek lokale visstand
- 't Kruipertje
- Korendijkse biodiversiteit en schelpen
- Dagelijks leven van de kraai
- Agrimarkt schenkt gereedschap
- Activiteiten kalender en prikbord
- Schapentoezichter gezocht!!

Foto's voorpagina:

Zomerklokje door Cor van der Linden en
Oranjetipje door Leen de Zeeuw

Redactie:

Aad Bruijnzeel
Hanny Willemstein
Ineke Moll
Jan Plaisier
Joop Dijkshoorn

redactie@hwl.nl

Kopij Kwartaal nummers

inleveren vóór 1 februari,
1 mei,
1 augustus,
1 november .

Aanleveren kopij

Als aparte bijlage ('attachment') bij een
e-mail. Uitsluitend in MS-Word naar:
redactie@hwl.nl

VAN DE REDACTIE

In dit nummer wordt de wens van de redactie helemaal waar gemaakt. Er komen steeds meer anekdotes en leuke verhalen binnen, die we zoveel mogelijk zullen plaatsen.

We streven echt naar een blad dat niet alleen mooi is maar ook de leden en hun belevenissen uitstraalt. Dus in deze Waardzegger verhalen over bevers, luizen, vakantie en natuurlijk de ledenvergadering. Maar ook een geboorte, afval langs de weg, een paaswandeling door de staart en een beuk. Verhalen die echt "van het eiland" komen maar ook van een ander interessant eiland. Echt een lekker dik vakantienummer!

Dat ook "de fietsers" zo nu en dan iets beleven is logisch. Als je in dit stukje Nederland op de fiets zit kom je altijd wat tegen.

Vooraf in de zomer! Voor mijn vrouw en mij een periode van veel op de trappers bij mooi weer en musea bezoeken bij minder goed weer.

Een aanrader daarvoor is het Hoeksche Waard museum, dat momenteel een prachtige expositie over de oorlogsjaren heeft maar dat terzijde.

Velen zullen het vreemd vinden dat wij juist aan zo iets simpels als de fiets, zoveel plezier beleven. Ik zal proberen dit uit te leggen. Als we vertrekken uit Oud-Beijerland nemen we, afhankelijk van het tijdstip, een aantal km's in gedachten. Omdat we de wegen op het eiland nu wel zo'n beetje kennen nemen we een willekeurige afslag en zien wel waar we uit komen. Daarbij nemen we de tijd om overal te kijken. Dat kan een praatje zijn met een boer die zijn drainage aan het doorspuiten is (meestal heeft de boer dan wel tijd) of een praatje met een dier wat iets dichterbij de weg staat. Dat

zijn vaak de kortste gesprekken want dat is redelijk eenrichtingsverkeer, maar toch, je bent weer even bezig. Dan kijken we naar het land dat steeds anders van kleur en produkt is. We houden geen schriftje bij maar waar vorig jaar bieten stonden en nu koren, is zeker de kleur en daarmee ook het aangezicht toch anders. Dat maakt voor ons het fietsen zo leuk. Het is echt altijd mooi in de Hoeksche Waard!

Sinds een paar jaar testen we ook de fietsroutes van de ANWB. Je krijgt dan een route, meestal redelijk in de buurt, en controleert de routebeschrijving. Kloppen de knooppunten, staan de borden er wel, is dat restaurant nog aanwezig of is de naam anders. Maar ook aparte dingen zoals de lift bij de Maastunnel. Op zuid zit die in een apart gebouwtje maar als je onbekend bent met die situatie zoek je je rot. Dat geven we door en dan worden de beschrijvingen aangepast. Zo is er bij de ring rond Heerlen (een prachtige fietsroute!) een stoplicht voor fietsers gekomen. Wij hebben ruim een half uur gestaan voor we durfden oversteken en dat zullen andere testers ook wel opgemerkt hebben. Samen met de gemeente, de VVV en de ANWB komen er dan aanpassingen. Erg leuk om te doen en zeker als het gewaardeerd wordt. Maar ook winkelen in Rotterdam, een bakkie doen in Heerjansdam, een ijsje halen in Dordrecht of.. Alles op de fiets zolang het binnen een straal van 60 km is of de accu's opgeladen kunnen worden natuurlijk. Want laten we wel wezen! Fietsen is gezond en we doen het graag maar het moet wel leuk blijven!

Joop

VAN HET BESTUUR JAARVERGADERING 2015

Bob Wiggers
secretaris

De jaarlijkse ledenvergadering is gehouden op 21 april.

Tijdens de vergadering kon het jaarverslag 2014 gepresenteerd worden.

Als we nagaan dat de vereniging 1800 leden heeft, waarvan ruim 470 vrijwilligers, actief in 50 verschillende werkgroepen, kan het niet anders zijn dat er zeer, zeer veel werk gedaan wordt.

Niet voor niets staat HWL in de regio en vooral ook bij gemeentes bekend als een nijvere bron van kennis.

Kennis die gedeeld wordt in de vorm van lezingen, symposia, excursies, maar ook met landelijke organisaties als SOVON, RAVON, FLORON, de Vlinderstichting, de Mycologische Vereniging en noem maar op.

Er wordt wat geïnventariseerd in de Hoeksche Waard. Alles wordt goed gedocumenteerd en vaak ook op kaarten vastgelegd. En dat jaar in en jaar uit, zodat je goed het verloop van de biodiversiteit op ons eiland kunt volgen.

Zelf beheert HWL met de stichting Beheer ook nog eens 250 ha. grond, dat ecologisch beheerd wordt om ook weer de biodiversiteit te bevorderen en om het landschap zijn oorspronkelijke gezicht te laten behouden zijn er groepen wilgenknotters in de wintermaanden bezig de bomen van hun pruik te ontdoen en is er de afdeling Milieu en Planologie, die zich met ruimtelijke ordening bezig houdt en alert en actief is om schade door verkeerde ingrepen van overheids- en andere instanties te voorkomen.

Daarnaast zijn er twee bezoekerscentra en worden ca. 10.000 kinderen door vrijwilligers in klassikaal verband onderricht in de natuur.

En dan geven we als HWL 4 maal per jaar een fraai blad, de Waardzegger, uit en worden nieuwtjes en activiteiten gepubliceerd in regionale persorganen én... op de website!

Ook die website is een bron van kennis en zomaar, gratis, toegankelijk.

Kijk eens onder de knop "Documenten" en dan aanklikken bij "Algemeen".

U ziet dan een hele lijst van PDF's, die je

Nationaal Landschap

- Home
- Vereniging
- Er op uit
- Documenten
- Algemeen
- Waardzegger
- Contact

Hoekschevaards Landschap

Welkom Bob Wiggers X

Filter ...

Categorieën

- biodiversiteit
- boombeheer
- fruit en sap
- hoeksche waard
- hoekschewaard
- hwl
- jaarverslag
- landschap en ruimte
- nationaal landschap
- natuur
- symposium

Algemene documenten

Nieuwsbrief Aquatische werkgroep HWL (AW NWS 1 2015)

Er is veel te beleven in de natuur te land en in de lucht, maar dat er ook onder water zich van alles afspeelt kunt u lezen in deze nieuwsbrief.

Jaarverslag 2014

2014 is weer een actief jaar geweest voor de vele werkgroepen van HWL. U leest hierover in dit jaarverslag.

In Vogelvlucht nr 32 maart 2015

Halfjaarlijks overzicht van de bevindingen van de vogelwerkgroep Hoekschevaards Landschap. Anecdotes en overzichten.

Van Appelboom tot Appelsap

In het najaar worden grote hoeveelheden appels geplukt door vrijwilligers om te verwerken tot appelsap. Hoe dat in zijn werk gaat kunt u in dit verslag lezen.

In Vogelvlucht nr 31 oktober 2014

Het halfjaarlijkse overzicht van de werkzaamheden van de vogelwerkgroep HWL is weer uit. Het staat vol met interessante gegevens over de vogelstand van de Hoeksche Waard.

2012 2d3.nl v1.0

door aan te klikken gemakkelijk kunt openen en kan downloaden.

Niet alleen het jaarverslag staat in die lijst, maar ook de publicaties van de Vogelwerkgroep, de Vlinder en Libellen werkgroep, de Aquatische werkgroep.

Stuk voor stuk unieke bronnen van kennis, liefdevol bijeengebracht en opgeschreven. Daarnaast ook belangwekkende rapporten op het gebied van natuur en landschap. Kijk er eens naar en u zult vaker deze knop op de website opzoeken!

Sterker nog, u wil ook vrijwilliger worden en meedoen. Altijd welkom.

Een e-mailtje naar secretariaat@hwl.nl is voldoende.

HOEKSCHESCH WAARD IN TOP-15 VAN NEDERLANDS MOOISTE NATUURGEBIEDEN

Mooiste natuurgebieden van Nederland. Nederland telt prachtige natuurgebieden, waar je heerlijk kunt uitwaaien, fietsen en/of wandelen. Nederland is zo mooi!

De Telegraaf zette er 15 op een rijtje! Staat jouw favoriet ertussen?

Over de Hoeksche Waard:

De Hoekse Waard wordt beschouwd als een van de Zuid-Hollandse eilanden. Er zijn zestig polders in het gebied en bijna alle dijken zijn nog aanwezig. De eerste polders in het gebied stammen uit de 14e eeuw. De lange geschiedenis van het gebied en de uitgestrekte uitzichten geven de Hoekse Waard een unieke schoonheid.

Andere topgebieden zijn zowel nationaal landschap als nationaal park:

- *Nieuwe Hollandse Waterlinie
- *Drentsche Aa
- *De Biesbosch
- *Groene Hart
- *Loonse en Drunense Duinen

- *De Groote Peel
- *De Maasduinen
- *De Waddenzee
- *De Friese Meren
- *Middag Hunsterland
- *Oostvaardersplassen
- *De Hoge Veluwe
- *Utrechtse Heuvelrug
- *Oosterschelde

Reageren? webredactie@hw1.nl

HWL

Hoekschewaards Landschap
betrokken sinds 1973

REEËN-, BEVERSPOREN EN IJSVOGELS IN DE GRIEND BIJ KUIPERSVEER.

*Knotploeg Kuipersveer,
Rini en Ad Huisman*

Het weer was goed op zaterdag 7 maart, onze elfde knotochtend en al weer de een na laatste dit knotseizoen. Het had de dagen ervoor niet veel geregend.

We hoopten dat de griend niet meer zo nat zou zijn, maar die was verschillende dagen ondergelopen voor we weer in de griend kwamen. En dus ploegden we ons met onze laarzen door het blubberige griendpad op weg naar onze knotplek. En opeens zag iemand de **reeënsporen**! Er moest een ree via het griendpad de kreek overgestoken zijn want de sporen wezen die kant uit. Voor ons was het minder fijn door de blubber naar onze knotplek te lopen maar die blubber zorgde er wel voor dat je al die sporen heel mooi waar kon nemen.

Iemand van onze knotploeg had lang geleden al eens een ree in de griend gezien, toen de griend ondergesneeuwd was. Toen leek het dier de griend eenmalig bezocht te hebben want daarna ontdekten we nooit meer een ree en we vonden zelfs nooit reeënsporen meer, tot 7 maart dit jaar. Nu zijn de reeën voor de buurtschap Kuipersveer ook niet onopgemerkt gebleven, want we hoorden later op de dag dat iemand, na de sporen al eerder gezien te hebben, twee reeën gesignaleerd had op onze knotplek.

Wat de beversporen betreft: die vin-

den we al langer. En ook knaagsporen. Jonge wilgenstekken hebben soms geen lang leven doordat de Bever ze afknaagt. Sinds enige tijd hebben we, vlakbij onze knotplek, een beverburcht ontdekt, bedekt met afgeknaagde jonge wilgen. En de Bever? Die stoort zich niet aan onze werkzaamheden op de zaterdagochtenden. Hij is zelfs gezien toen we op 50 meter van zijn burcht aan het knotten waren.

Regelmatig zien we ook een IJsvogel. Het is een schuwe vogel die zich niet zo snel zal laten zien. Toch spotten we de vogel van tijd op tijd in de griend bij een kreek of zelfs vliegend langs de Oude Maas de griend in, wat eerder in dit knotseizoen gebeurde. De blauwe kleur van de IJsvogel lijkt wel licht te geven als hij vliegt! De IJsvogel is een grote fan van rivieren met zoet, stromend water en nestelt graag in de steile oeverwanden dus als je de vogel ergens zou kunnen zien is het in de griend.

MET BLIJDSCAP GEVEN WIJ KENNIS.....

Persbericht van 7 maart 2015

Donderdagmorgen vroeg is op de Staart een jong Konik veulentje geboren.

Het pasgeboren dier werd aangetroffen door Jan Vermeer vrijwilliger bij de jeugd educatie op Klein Profijt.

Hij heeft de eer een naam voor het beestje te bedenken. Uiteindelijk heeft Merijn de naam **Merida** gegeven.

Het veulentje loopt trouw met zijn moeder mee en drinkt gulzig de moedermelk.

Het is leuk te zien dat de ander paarden ook de nieuwkomeling ge-

accepteerd hebben.

Moeder en kind maken het goed.

Intussen (2e Paasdag) kan je zien dat Merida al een echt paard is geworden.

Links moeder Merengue met dochter Merida

Persbericht 21 april 2015

Lentewonder in natuurgebied De Staart.

Op zondag 19 april 2015 maakten we een wandeling in De Staart bij Oud-Beijerland in de Hoekse Waard.

Dicht bij een wandelpad zagen we een nog vrij jong Schotse Hooglanderkalfje en even later, rond 11 uur, een nog maar net geboren kalfje, dat de eerste passen zette en werd drooggelikt door zijn/haar moeder. Het

was een prachtig moment om zo'n lentewonder van tamelijk dichtbij te kunnen fotograferen en filmen!

Hartelijk dank aan de heer Ab Wisselink uit Halle, die het natuurgebied De Staart bij bezoekerscentrum Klein Profijt bezocht en de moeite nam om Hoekschewaards Landschap, die het gebied beheert, direct dit bericht, foto's en een filmpje te sturen.

HWL

chewaards Landschap
ken sinds 1973

Rechts moeder Brechtje
met dochter Bernadina

HOESCHE WAARD SCHOON?

Ineke Sterrenburg

Veel mensen ergeren zich aan de enorme berg zwerfafval die achtergelaten wordt op straat en in het groen door passanten en recreanten. Ik ook.

Op mijn regelmatige fietstochtje tussen Goidschalxoord en Oud-Beijerland verzamel ik het zwerfafval in een plastic zak in mijn fietstas, en zorg dat het in een PMD-zak of afvalbak terecht komt. Ik heb een keer het in een week verzamelde afval uitgestald en er een foto van gemaakt, om het zichtbaar te maken. Afgezien van de visuele vervuiling, het gaat om materialen

die slecht zijn voor het milieu, voor mens en dier, en die als grondstof zouden kunnen dienen voor recycling.

Verheugend is dat er al veel initiatieven zijn om hieraan iets te verbeteren, zoals de schoonmaakactie van het HWL in de Staart, Rob de Koning in Zoomwijck, de Spuizappers, de schoonmakers in de Vogelbuurt in Numansdorp, extra afvalbakken in gemeente Binnenmaas. Maar deze acties blijven druppels op de gloeiende plaat. Ik heb het idee dat het probleem van zwerfafval veel breder aangepakt zou kunnen worden.

Het beste zou zijn, als het zou lukken om te voorkomen dat er afval ontstaat door de

Oogst van 1½ week tussen Goidschalxoord en Oud-Beijerland

grote hoeveelheid wegwerpverpakkingen te verminderen door het gebruik van statiegeldverpakkingen te promoten, of hervulbare flessen/bidons te gebruiken. Er zijn zelfs al verpakkingsloze supermarkten. Helaas is de lobby van de verpakkingsindustrie te sterk en zit de middenstand niet te wachten op nog meer statiegeld flessen, en is de mens nu eenmaal geneigd tot gebruiksgemak.

Er zal dus een ander systeem nodig zijn, om te voorkomen dat wegwerpverpakkingen als zwerfval in het milieu terecht komen, of nog massaler verzameld worden. Het is beter om iets te organiseren, wat een permanente gedragsverandering te weeg brengt, dan kortdurende acties één of twee keer per jaar. De ervaring is dat mensen bereid zijn massaal in actie te komen, als er een beloning tegenover staat. Bovendien blijkt er geld beschikbaar te zijn, dat niet gebruikt wordt. Gemeenten mogen van het Rijk jaarlijks 20 miljoen euro verdelen om zwerfafval op te ruimen, maar dit geld wordt nog te weinig gebruikt. In 2014 is 4,4 miljoen niet besteed.

Mijn idee om het zwerfafval, met name het PMD-afval, op een zelfde manier te gaan behandelen als oud papier. In samenwerking met gemeentes, RAD, en organisaties zoals HWL, scholen, kerken, sportclubs e.d.

Mogelijk kan de gemeente subsidie aanvragen voor een project waarbij een bedrag betaald kan worden bij centrale

inlevering van PMD afval door instellingen. Als bij inlevering van PMD afval er een kleine beloning tegenover zou staan, kunnen clubs hun kas spekken, en hun leden stimuleren om PMD afval te verzamelen of opruimacties te organiseren. Scholieren en sporters kunnen zo gestimuleerd worden om hun verpakkingen op school of bij de sportclub in te leveren, en niet op straat of in de berm te gooien. Het RAD kan dan grijpers ed beschikbaar stellen.

Ik zou graag leden van het HWL die zich ook om deze kwestie bekommeren, en die mogelijk zelf ook zwerfafval in hun omgeving opruimen, willen oproepen om te reageren, ervaringen met vergelijkbare acties te delen en te bezien of mijn idee haalbaar is. Zo ja, kunnen we misschien met een groepje dit plan verder gaan uitwerken en concretiseren, contacten leggen en zeker daarbij gebruik maken van al bestaande netwerken.

Zie verder o.a. <http://www.milieucentraal.nl/afval/afval-scheiden-en-recyclen/afval-voorkomen/zwerfafval> en <http://www.nederlandschoon.nl/wat-jij-kan-doen/zwerfafvalvergoeding>

e-mail ineke.sterrenburg@gmail.com
tel: 0186 602512

STRIJEN EN KORENDIJK GEVEN GOEDE VOOR- BEELD TIJDENS BOOMFEESTDAG 2015

Arie Pieters

Op woensdag 18 maart 2015 werd in ons land de 59ste editie van de Boomfeestdag gevierd met als thema 'Bomen & Water'. Een meer dan actueel thema en dat niet alleen vanwege de Waterschapsverkiezingen, die ook op deze datum werden gehouden.

Daarbij is water niet alleen de eerste levensbehoefte voor mensen, maar ook voor de natuur: zonder water is er namelijk geen leven. In een gezonde natuur spelen bomen een belangrijke rol, omdat zij met haar wortels namelijk de grond vasthouden. En in onze volgebouwde steden zorgen ze ervoor dat het overtollig hemelwater wordt opgenomen. Het planten van bomen komt dus ten goede aan een goede waterberging en waterbeheersing. In de omgeving van wegen zijn bomen overigens ook erg belangrijk om fijnstof af te vangen. Helaas was de Hoeksche Waard dit jaar geen uit-

zondering op de negatieve trend dat minder gemeenten meedoen aan de Boomfeestdag. 'Strijen was, zoals wel vaker de afgelopen zes, zeven jaar in de regio één van de gemeenten die het goede voorbeeld gaf', aldus Bomenwerkgroep Fraxinus Excelsior. De boombeschermers hopen dat het komende jaar weer meer Hoeksche Waardse gemeenten het voorbeeld van Strijen zullen volgen. Namens de gemeente was ook dit keer weer wethouder Van Tilborg aanwezig om de schooljeugd toe te spreken. Ook in Korendijk, de dorpskern Nieuw-Beijerland werden dit jaar bomen geplant in het kader van de Boomfeestdag.

Klimaatverandering

Water speelt een steeds belangrijkere rol in onze maatschappij en de politiek. Denk hierbij aan de klimaatveranderingen in relatie tot het steeds hoger worden van de zeespiegel. Dit komt mede door mondiale problemen rondom grootscheepse bomenkap, dat haar effect ook op ons land heeft. Het voorjaar wordt ook steeds droger door de klimaatsveranderingen. De grondwaterstand is dan laag, waardoor vooral jonge bomen problemen krijgen om "aan te slaan". Hiermee dient rekening gehouden te worden in de nazorg, door het geven van water bij pas geplante bomen. Deze nazorg moet derhalve structureel onderdeel zijn

van de gemeente-begroting, anders is het kapitaalvernietiging. Water is dus onmisbaar bij de groei van bomen, omdat alle biochemische processen in de boom zich afspelen in een waterig milieu. Er is een duidelijk verband tussen opname van koolzuur en de waterafgifte tijdens de hete dagen. Als er onvoldoende water in de bodem aanwezig is en ook te weinig luchtvochtigheid, heeft dat effect op de groei van de bomen.

DAUWTRAPPEN = VOORAL VROEG OPSTAAN

Joop

Nadat we ons in een vlaag van verstandsvbijstering opgegeven hadden voor het dauwtrappen realiseerden wij ons pas goed wat we gedaan hadden. Als je eens een vroege vlucht hebt of voor het werk om 08.00 uur ergens ver weg moet zijn kom je vroeg je bed uit. Maar vrijwillig om 4 uur opstaan voor een wandeling? Nooit eerder voorgekomen! Normaal beginnen de vogels te zingen als we naar bed gaan en nu bij het opstaan! Een hele ommekeer naar de nuchtere werkelijkheid van dauwtrappen. Gek genoeg waren we niet alleen met de gids, er waren nog meer figuren zoals hij! En toegegeven het opstaan viel ook best mee. Is zo'n wandeling voor herhaling vatbaar! Zeer zeker! We gaan, net als in de Python, nóg een keer! Na het verza-

melen bij het hoofd van de "Barendrechtsche brug" en het wachten op laatkomers (die zijn er altijd wel!) liepen we om kwart over 5 het Tunnelbos in. Nou kennen we de Hoeksche Waard redelijk van het fietsen maar hier waren we nog nooit geweest! De gidsen hielden regelmatig stil om informatie te geven over wat er te zien is en dat bleek erg veel te zijn. Nooit geweten waarom Essenbomen juist daar dun bleven of waarom het oranjepje juist op het "Look zonder look" plantje zitten. Ook de structuur en het groeiproces van de Berenklaauw werd uitgelegd evenals het unieke wilgenbos. Uniek binnen Europa (komt alleen voor in Nederland en Polen)

Na uitleg over de dijkverzwaring, de waterhuishouding en het gemaal werd even de pas erin gezet om toch nog voor half negen op Klein Profijt te arriveren.

Natuurlijk is er nog véél meer verteld, teveel om hier op te sommen en we hebben nog dauw gezien. Daar doe je het tenslotte voor, nietwaar! Echt ik kan het u aanraden. Of u ons dan ook tegenkomt? Ja dus! Zeker met deze gidsen! Bedankt mannen!

KONINKLIJKE ONDERSCHEIDING VOOR JAN PRINCE

Op 24 april is er ook een druppel van de "lintjesregen" gevallen op Jan Prince. Hij is benoemd tot lid van de orde van Oranje Nassau.

Jan is meer dan 20 jaar het boegbeeld van HWL geweest op het gebied van ruimtelijke ordening, eerst als voorzitter van de werkgroep Milieu en Planologie en nu nog als lid.

Mede aan zijn inzet voor ons landschap is de Hoeksche Waard veel leed bespaard gebleven zoals een groot bovenregionaal bedrijventerrein, wildkap van monumentale bomen of opofferen van fraaie natuurgebieden voor industrie.

HWL feliciteert Jan met deze koninklijke onderscheiding.

Advertentie

Vakantie-appartement te huur in de Franse Alpen:

Ruim appartement met maximaal 6 slaapplaatsen aan de voet van de Mont-Blanc. Het appartement heeft 2 twee persoons slaapkamers, 2 badkamers, 2 balkons oost en west en een zeer ruime living/ keuken voorzien van alle luxe. Rijafstand vanaf de Hoekschewaard is 980 kilometer.

Gelegen midden in het hooggebergte, natuur-reservaat, authentiek bergdorpje Les Contamines-Montjoie.

Veel wandel- en fiets mogelijkheden, vele berghutten op dagafstand te bereiken, evenals GR5 en Tour de Mont Blanc, 2 tandrad bergtreintjes. Uitstapjes naar Genève, Megève, Chamonix en via de Mont-Blanc tunnel naar Italië.

Prijs-indicatie voor en na-seizoen € 750,- hoog zomer € 890,- inclusief linnengoed, opgemaakte bedden en eindschoonmaak.

Voor vrijblijvende informatie graag contact opnemen met Lourens Berghuis:

email: lpjbergh@xs4all.nl telefoon: 06-51313875

of www.homeaway.nl en zoeken op:

frankrijk appartement 1346198

DE VISSSEN VAN ZUID-HOLLAND

Webredactie

Op 13 maart was het dan zover.. Het boek 'De vissen van Zuid-Holland' werd gepresenteerd tijdens een mini-symposium in Naturalis Biodiversity Center in Leiden.

De door RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) georganiseerde middag bestond uit een aantal verhalen van sprekers, die betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van het nieuwe boek. Na de fotopresentatie, waar een mooie blik onder water gegeven werd (zie ook www.blikonderwater.nl), was het voor de bijna honderd deelnemers zover om kennis te maken met Theo Schuurmans. Hij is de coördinator van de aquatische werkgroep van het Hoekschewaards Landschap (HWL) en is gevraagd een verhaal te vertellen over de herontdekking van de Grote Modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) op het Zuid-Hollandse eiland. Hij vertelde over hoe hij in 2012 met de kort daarvoor opgerichte werkgroep op de Esscheplaat onverwacht grote modderkruipers ving en hoe het daarna is gegaan met het onderzoek dat daarop volgde. Alle kreken op de plaat van Essche zijn geïventariseerd en de populatie blijkt van grote omvang. Tijdens de lezing kwam de geschiedenis van de grienden op de Esscheplaat voorbij, maar ook de laatste ontwikkelingen rondom het voortbestaan de locale grote modderkruiper. Ook op het Oudeland van Strijen is inmiddels definitief vastgesteld dat deze vis daar voorkomt. Naast dat er in 2013 door Dick van Houwelingen een exemplaar is gevangen is nu, zo blijkt ook uit eDNA onderzoek dat er op meerdere locaties in het gebied

grote modderkruipers moeten voorkomen. Het verhaal werd afgesloten met de laatste perikelen op de Esscheplaat: afgelopen winter is de Esscheplaat volledig ondergelopen door extreem hoge waterstand. Een paar weken later zijn de kreken in het gebied zo goed als droog komen te staan. De leden van de aquatische werkgroep zijn hierom ook erg benieuwd welke soorten nu nog in het gebied voorkomen en of de grote modderkruipers dit hebben overleefd. De rest van de middag werd gevuld met andere interessante onderwerpen. Vanuit het KNNV, afdeling Leiden, kwam een bijdrage over een bijzondere manier van visinventarisatie in deze stad: De grachten worden daar al snorkelend geïventariseerd!

(zie ook www.onderwaterinleiden.nl)

Aan het eind van het symposium was het dan eindelijk zover. Het boek wordt gepresenteerd en de eerste exemplaren werden uitgereikt aan de sprekers van de dag.

Het idee om deze visatlas te maken is ontstaan in 2010 tijdens een bijeenkomst van waterschappen, Rijkswaterstaat en de provincie. Het is een uitgave van RAVON en Bureau Waardenburg en mede tot stand gekomen dankzij een groot aantal partners als hoogheemraadschappen, waterschappen, Rijkswaterstaat, diverse hengelsportverenigingen, beroepsvissers, de KNNV en de aquatische werkgroep van het HWL. In de afgelopen vijf jaar zijn door de inzet van de betrokken waterliefhebbers en waterbeheerders veel gegevens verzameld over het voorkomen van vissoorten.

Het boek van ruim 200 pagina's bevat naast de uitgebreide beschrijvingen en foto's van de vissen die in Zuid-Holland voorkomen. Daarnaast bevat het boek ook informatie over de wijze waarop de visgegevens verzameld zijn, hoe de vissen-database is opgezet en de verzamelde gegevens zijn verwerkt. Uiteraard wordt er aandacht besteed aan de indeling van het vissenrijk, het voorkomen van soorten, of ze al dan niet beschermd of exoot zijn. Er is een hoofdstuk opgenomen waarin de watertypen, die in Zuid-Holland te vinden zijn, worden beschreven. Hiermee wordt een mooi overzicht gecreëerd van de karakteristieken van deze wateren in relatie tot de vissoorten die er kunnen leven. Er is een apart hoofdstuk gewijd aan de geschiedenis van de visserij in Zuid-Holland. Er wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen in de visserij en de consequenties hiervan op de visstand, welke inmiddels door verschillende (internationale) wet- en regelgeving wordt beschermd. Voorbeelden van herstelmaatregelen die hieruit volgden worden ook genoemd en beschreven.

Naast al de informatie over vissen, visserij en beheer staan er ook verhalen in van vrijwilligers, de professionele waterbeheerders en vissers. Met de verhalen laten zij zien welke natuur- en cultuurwaarden de vis vertegenwoordigt. Hierdoor krijgt de lezer enigszins inzicht in de vorderingen die water- en natuurbeheerders maken met het visbeleid dat voortvloeit uit de diverse wet- en regelgeving zoals de kaderrichtlijn water, de habitatrichtlijn en de flora- en faunawet. Vanuit het HWL is hier ook een bijdrage aan het boek geleverd: Een artikel over die herontdekking van de grote modderkruiper op de Esscheplaat en in het Oude land van Strijen door Theo Schuurmans.

Met het verschijnen van dit boek is een goed en actueel beeld ontstaan over het voorkomen van de vissen die in onze provincie leven. Mede doordat ook de historie van de visserij en het waterbeheer ruim aan bod komen, wordt dit in een breed perspectief geplaatst. De teksten zijn op zo'n manier geschreven dat ze voor een ieder met interesse in vissen en de waternatuur toegankelijk zijn, of dit nu hobby- of beroepsmatig is. De vele prachtige onderwaterfoto's maken het boek bovendien een lust voor het oog.

Voor de liefhebbers en geïnteresseerden is het boek te verkrijgen in de webshop van RAVON (<http://webshop.ravon.nl>) voor €19,95. Mocht je eerst het boek willen bekijken, dan is daar mogelijkheid toe. Er is een (inkijk)exemplaar aanwezig in de bibliotheek in 'Klein Profijt'

WE HEBBEN DE LENTE GEVONDEN.

Hilde

Op tweede paasdag was de jaarlijkse paasexcursie. En waren de kinderen vorig jaar 'op safari' op de staart nu werd er gezocht naar de Lente. Dit als voorbereiding op het zoeken naar paaseieren.

Naast de gewone wilde haas was er nu een tweetal speciaal uit het poolgebied overgekomen sneeuw-paashazen te zien.

Het werd een echt familie gebeuren (groot) ouders en kinderen waren samen aanwe-

zijn lijstje kunnen afstrepen.

Tussendoor was er alle tijd om even lekker te spelen of de toren op te klimmen. We troffen hier de Schotse Hooglanders en de Koniks letterlijk op ons pad. Best indrukwekkend om ze van redelijk dichtbij te passeren. Vlak voor het eindpunt was toch nog het blauw te zien in de sneeuwroem. Ondertussen waren de namaak eieren verstoppt. Twee maal zelfs bleek later. Voorbijgangers konden de verleiding niet weerstaan en hebben zo'n 30 knalgele plastic-eieren meegenomen. Gelukkig was er nog

een reserve voorraadje en konden de ca. 15 kinderen lekker zoeken en vinden natuurlijk.

In ruil voor de ingeleverde eieren kregen ze chocolade eieren en de andere gasten mochten ook lekker mee snoepen.

De hazen vertrokken, de deelnemers ook en wij als organisatie kijken er met een goed gevoel op terug. Met dank aan allen voor het enthousiasme.

zig. In een rustig tempo liepen we de staartroute, zodat er goed gezocht kon worden naar de kleuren lila, wit, zwart, groen, grijs, geel en blauw. En bijna alle foto – onderwerpen werden gevonden. De blauwe lucht liet zich helaas vandaag niet zien en de torenvalk niet aan iedereen. Maar met een goede samenwerking had uiteindelijk ook iedereen de gele strontvlieg van

Waardzegger

Steenrode Heidelibel, Wilma Kapoen

Vlietmonding Marion Kunst

Harig Wilgenroosje Sjoerd Reinsma

Appelbloesem Jan Plaisier

LUIZEN OP SCHOOL? NEE TOCH!

1 april!

Marianne Booms

Woensdag ochtend 1 April ontvangt de educatie groep in het NLC 15 kinderen met 5 begeleiders van De Ark uit Oud-Beijerland.

Wij, Vincent, Peter en Marianne, van het educatie team schrikken wel van de haarnetjes die de bezoekerjes en hun begeleiders dragen. Ze hebben daar op school last van een resistente hoofdluis; vertelt leidster Els die als eerste met een groepje kinderen binnen komt.

De kinderen hangen hun jassen gewoon op de kapstok zonder beschermende luizenzak.

Vincent Koenhein legt nog aan juf Els uit dat ze deze luizenzakken gebruiken bij zijn kleinkinderen op school. Ons team probeert zich staande te houden door tolerant met de zaak om te gaan. Gelukkig wordt de spanning niet hoger opgedreven.

Schooljuf Hilde heeft de grap verzonnen. Ze vraagt: "Welke dag is het vandaag?" Zucht wat een opluchting. Geen eindeloze was partijen en isolatie projecten om de luis weer kwijt te raken.

Een goede 1 April grap dus.

REISVERSLAG IJSLAND

Elza van Dorsser-Benne

Voor de wintervergadering van de Plantenwerkgroep maakte ik een beeldverslag van mijn reis naar IJsland. Aan het einde van de lezing zegt één persoon: Elza, dit is ook een tof verhaal voor de Waardzegger.

Je legt zo vaak verbanden naar ons eiland. En dan valt de rest bij. Welja, een verhaal over een vakantie naar IJsland in de Waardzegger. Ik was daar zeker zelf niet op gekomen.

Voor ik vertrek, met mijn man, breng ik een bezoek aan de tandarts. Guus van den Bosch, in Numansdorp. Elza, zegt hij, IJsland is het mooiste land ter wereld. Maar bloemen en planten.... Die zijn er niet. Alleen stenen, miljoenen. Ik pruttel tegen: ik

ga voor de bloemen en de vogels. Hij kijkt mij meewarig aan.

Wij vertrekken. Mijn man heeft van de auto, een Nissan X-Trail 4WD, een soort kamper gemaakt. We gaan voor het avontuur, maar hebben in ieder geval de mogelijkheid droog in de auto te slapen. Soms zullen we in een hotel, een huisje of een rugzak-accommodatie slapen. We wisselen dit af. In Denemarken, in Hirtshals, gaan we aan boord. Na een volle dag en nacht varen rijden we in Tórshavn, Faeröer-eilanden, van boord en genieten een volle week van alle pracht op dit Deense eilanden paradijs. Daarna schepen we opnieuw in. Nu naar IJsland, naar een plaats aan de oostkant: Seydisfjörður. En daar begint ons avontuur. We hadden voor de eerste nacht geen slaapplek geregeld. Onze gids had in Nederland gezegd: dan rijd je daar en daar

naar toe, je vindt er een kraantje en een toilet. Dat is een camping. We ontschepen en kijken om ons heen. Onze buiken vertellen hoe spannend het is. Er lijkt weinig meer dan sneeuw te zien. Van Len Korevaar, die al 2 x in IJsland is geweest, had ik een boek te leen gekregen waarin ik met potlood aantekeningen mocht maken. Planten zoeken in de sneeuw, op de bergen, in de weidsheid.... We stoppen om een kop koffie te drinken. Truus van Belle had verteld dat de *gletsjerboterbloem* zo prachtig was. En laat ik die nu in de sneeuw bij onze eerste stop vinden! En verder nergens meer. Met het telefoontoestel van mijn man maakte ik er een foto van. Mijn eigen toestel was twee dagen voor de vakantie kapot gegaan. Daar was ik kapot van.... Maar, soms heeft klagen geen zin. En thuisgekomen, kwamen we er achter dat dit telefoontoestel schitterende foto's kon maken.

We kwamen pas de tweede dag op de camping met het kraantje en toilet aan. De afstanden zijn groot en de wegen kronkelig. We passeerden de Stori Karl-bergpunt. Op

het schiereiland Langanes. Wat een vogelaars bij elkaar!(Voornamelijk Duitsers) De volgende dag zijn we, met boeken en verrekijker, ook naar die rots gegaan. Er was zoveel te zien: Jan van Genten, alken en 3 soorten zeekoeten: zwarte -, kortbek- en de gebrilde-. De foto's van deze vogels zijn niet geweldig, jammer genoeg. Daarom niet in de Waardzegger.

In IJsland ligt nu een ringweg. Wie een 4WD heeft mag van deze weg af en kan zo op redelijk ongerepte natuurplaatsen komen. We rijden het gehele land rond en pakken ook de meest westelijke schiereilanden van IJsland. Elk deel van dit land heeft zijn eigen bekoering. Geen dag is het zelfde. Geen uur ook. Het binnenland is bizar mooi. Op enkel plaatsen na geheel verlaten.

Overal ligt zwavel, kookt de grond, loop je op lava, spuwt de aarde warm en kokend water naar buiten en komt er van de hoger gelegen bergen ijskoud water naar beneden. Honderden watervallen.

Bijna overal groeit iets. Alleen op de bergellingen die bedekt met zwavel waren kon

ik niets groens vinden. En ook weinig vogels.

Frank van Gessele onderhield ondertussen met alle Plantenwerkgroepleden een band via de email. Zo kon ik lezen waar de HW-groep die dag geweest was en wat ze gevonden hadden. Vele kilometers verder op deed ik het zelfde. Er groeit zoveel in IJsland Je moet er echter oog voor hebben, anders zie je er niets van. Want de beplanting blijft laag. Extreme hoge groei is er weinig. Ook weinig bosgroei. Heel grappig was dat ik eind juni in de lentemaand van IJsland het land binnenkwam. (Vergelijk het met maart-april bij ons) Veel wegen waren nog onbegaanbaar. En ik kwam plantjes tegen die daar net met hun kopjes boven de aarde uit kwamen terwijl ze op dat zelfde moment in de Hoeksche Waard niet meer te vinden waren. Bijvoorbeeld : pinksterbloem. Brandnetel heb ik maar 6 keer gevonden. Parnassia bloeit er meer dan madeliefjes in Nederland. En er zijn ook schitterende orchideeën.

Toch heeft de tandarts ook gelijk. Het lijkt

wel of er stenen groeien. Miljoenen stenen. Gletsjerdalen vol. Heel indrukwekkend. Op een dag hebben we de auto ergens neergezet en zijn we over de stenen gelopen, hebben ze uitgezocht, er een verhaal bij gedacht. Het mag niet, maar we hebben wel een aantal stenen mee genomen. Die komen deze zomer gewoon in de tuin te liggen. Wij vonden ze het mooiste IJslandse vakantie-souvenir.

IJsland heeft nog een plek waar alleen maar vogelaars naar toe gaan. Wij daarom ook. Om de miljoenen papegaaiduikers te zien, de raven, de zilvermeeuw en de mantelmeeuw. Maar het meest kom en ze voor de drieteenmeeuwen. We reden daarvoor naar Breidavik. En wandelden op de *Latrabjarg*. Helaas.... Dikke pech.... Er waren heel veel vogels, maar er was ook zware dichte mist.

Ik raad iedereen die van plan is naar IJsland te gaan aan om het dit jaar te doen. Stel het niet uit! Ik wilde al op mijn 13de jaar naar IJsland en ben een beetje jaloers op de mensen die hier in de 60-er jaren al wa-

ren. Toen was alles nog echt heel puur. Maar het is toch nog avontuurlijk genoeg. Grappig is dat, hoeveel regen we ook gehad hebben, we terug willen. En dat heeft bijna iedereen. IJsland biedt zoveel. De foto's vertellen u een beetje over dit geweldige land. Weet je wie er boven mijn hoofd afscheid namen van ons? Grote jagers. Geloof me, ik heb gehuild.

HWL GAAT VOOROP BIJ ONDERZOEK NAAR LOKALE VISSTAND

Theo Schuurmans

In de komende maanden wordt de haven van Strijensas tweemaal per week bezocht door enthousiaste vrijwilligers.

Deze hoofdlamp dragende mannen en vrouwen schuifelen in het duister over de dijk op weg naar de uitlaat van Gemaal 'De Boezem Loozende door Strijensas' bij de oude ophaalbrug. Eerst nog aan het begin van de avonden in maart, een half uur na de ondergaande zon, zijn zij actief. Maar in juni verschijnen zij veel later op de avond, wanneer de zon ook laat te bedde gaat. Zij waken over het water en trekken ten strijde voor de aquatische natuur, deze nachtridders.

Wie zijn deze lieden? Het zijn kruisnetvissers. Een kruisnet is een net van ongeveer een vierkante meter, bevestigd in een ijzeren frame. Het kruisnet wordt gerekend

tot het zogenaamde beroepsvistuig. Het is dus verboden voor hen, die niet zijn aangemerkt als beroepsvisser, dit net te gebruiken. Een bijzondere vrijstelling moet verleend worden door het ministerie. De visser laat het net over de kademuur zakken, recht naar de waterbodem. Na vijf minuten wordt het net weer omhoog getakeld. De eventuele vangst wordt uitgezocht en op naam gebracht. Dit vaste protocol wordt gedurende een half uur vijf of zes keer herhaald. Zelden komt er grote vis in het net, het zijn meestal kleintjes, juveniele blankvoorn, baars, pos of grondel. Regelmatig komen er ook krabbetjes en garnaltjes mee naar boven. Maar dit is niet waar deze vissers naar op zoek zijn. Zij zijn op zoek naar paling. Niet het formaat dat wij gaarne op het bord zien verschijnen, maar diens kindjes. We noemen hen glasaal en ze komen van ver, heel ver.

Over achteruitlopende palingstand zijn de meningen verdeeld. Maar dat het in de hedendaagse tijd moeilijk wordt gemaakt voor de paling om te komen waar hij wil is evident. Wij, mensen, beschermen onze polders met dijken. Gelukkig, anders zouden we zijn overgeleverd aan de grillen van de zee. Zeker met de wereldwijde waterstijgingen zouden we het in Nederland afleggen in dit gevecht. Om regenwater af te voeren hebben we gemalen aangelegd. Water stroomt naar de lager gelegen boezem en deze wordt afgewaterd op het 'buitenwater.' Maar wanneer de polder droog is, halen we op soortgelijke wijze water binnen. Zo houden wij ons grondwater op peil.

De paling is een trekvis en leeft o.a. in de poldersloten. Paairijpe palingen van rond de 10 jaar oud trekken naar de Sargasso Zee, nabij de Bermuda archipel. Daar paren ze, waarna ze sterven. Palingen die aan de grote tocht beginnen veranderen sterk van uiterlijk. Hun voortplantingsorganen komen tot ontwikkeling en het darmen verschrompelen. Tijdens de reis eten de dieren niet, dus de darmen zijn overbodig. De paaidrang is zo sterk dat palingen desnoods

over land gaan om zeewater te bereiken. De larven drijven terug naar Europa waar ze na 3 jaar aankomen en in glasaaltjes veranderen. Heel kleine doorzichtige palingkjes van die in het voorjaar de rivieren op trekken op zoek naar een plaats om verder te groeien. Nu ontstaat het probleem. Glasaal komt het gemaal niet voorbij.

Daarom onderzoekt vissend Nederland, met in de voorhoede RAVON, de binnenstroom van glasaal bij dertien gemalen in Zuid-Holland. Hoe en waar kunnen we als mens iets voor de paling betekenen, is de vraagstelling. De monitoring van Strijensas wordt uitgevoerd door leden van de aquatische werkgroep van het Hoekschevaards Landschap. Tot heden hebben zij nog geen glasaal gezien in Strijensas, terwijl op andere plaatsen het beestje al volop wordt gevangen. Strijensas is lastig te bereiken voor de glasaal. De trekvis moet komen via het Spui of de Kil. Oudere vissers verhalen over scholen glasaal die glinsterden in het water voor de oude sluis. Ze waren er dus ooit wel. Wellicht dat het Haringvliet kierbesluit hier grote verandering in zal brengen. Het gemaal is een van de grootste vijanden van de trekvis. Gemaal is een juiste taalkundige benadering voor wat het doet. Het maalt. Of dat nou water is of vis, daar geeft het gemaal niet om. Er moeten alternatieven bedacht worden voor het huidige waterbeheer. Een gezond ecosysteem is belangrijk. Een goede palingstand is goed voor iedereen. U hoeft zich dan niet meer schuldig te voelen bij het eten van een stukje duurzaam gevangen paling. Lekerrrrrrrrrr!

‘T KRUIPERTJE

*Plantenwerkgroep,
Rini Huisman*

Aan het Kruipertje, een grassoort die ik regelmatig tegenkom op mijn wandelingen, heb ik een paar keer een onbehaaglijk gevoel overgehouden en toch word ik er altijd naartoe getrokken.

Kijk, daar staat het Kruipertje weer denk ik dan en ik voel een soort verliefdheid voor het gras bij me opkomen. In mijn jeugd maakte ik voor het eerst kennis met het kruipertje en omdat ik toen niet geloofde dat de aar in je mouw omhoog kan kruipen, stopte ik het gras op advies van mijn vader onder in mijn mouw. Best griezelig vond ik het dat het gras mijn hele mouw doorkroop! Het kriebelde ook een beetje. Ik

snapte niet hoe het kon dat ik het gras even later boven in mijn mouw terugvond.

Toen ik jaren later met mijn hondje meerdere malen per week langs de Boezemvliet in Puttershoek liep, ontdekte ik op een dag een etterig plekje tussen zijn teentjes. De dierenarts wist meteen wat er aan de hand was. Een van de aartjes uit de aar, van het voor mij tot nu toe onschuldige gras, had zich daar genesteld en het kostte heel wat moeite om het aartje te verwijderen. Ze vertelde me ook een griezelig verhaal over een aartje, dat niet op tijd ontdekt werd en zich in het lichaam van een hond had kunnen verspreiden.

En toch voel ik me ook altijd aangetrokken tot het Kruipertje. Het is zijn naam en zijn uiterlijk waar ik steeds weer verliefd op ben. Het zijn de geknikte opstijgende stengels en

de lange kafnaalden die langs de aar naar boven steken en het gevoel wat je krijgt als je de aar door je vingers laat gaan, dat stroef aanvoelt.

Het Kruipertje, ook wel Muizengerst genoemd, die naam is afgeleid van zijn Latijnse naam, kan wel 15 tot 60 cm hoog worden en heeft helder lichtgroene bladeren die voor het ontvouwen om de steel gerold zijn. De uitgerolde bladeren zijn vlak, met oortjes aan de bladvoet. De plant bloeit van juni tot de herfst en de aar, 5 tot 9 cm lang, is de bloeiwijze van de plant. De aar zit vol met aartjes, die steeds met drie aartjes bij elkaar zitten, maar alleen het middelste, iets grotere aartje is vruchtbaar. De andere twee aartjes zijn mannelijk.

Omdat ik nu nog steeds niet kon verklaren waarom het Kruipertje de gave heeft in je mouw omhoog te kruipen, ik had wel een vermoeden maar wilde weten of dat vermoeden klopte, ben ik op internet gaan zoeken of ik er wat over kon vinden. En wat blijkt: aan de top van het onderste kroonkafje dat in een aartje zit, treedt bij veel grassen een lange naald, de kafnaald, uit en het

Kruipertje blijkt hakerige kafnaalden te hebben. Dat verklaart dus waarom het Kruipertje stroef aanvoelt als je hem door je vingers laat gaan en de gave heeft omhoog te kunnen kruipen.

Waar heb je de grootste kans het Kruipertje te vinden? Het gras houdt van drogere, zandige maar voedselrijke gronden. Je zult het vaak tegenkomen tussen de grens van trottoirs en muren of heggen die naar de zon gericht staan en waar nog al eens honden poepen, maar ook in bermen, langs dijken, industrieterreinen, grasland, haventerreinen, braakliggende terreinen binnen de bebouwde kom, op speelveldjes en langs het spoor. In november 2014 vond ik het Kruipertje weer eens, bij 's Gravendeel, Groot Koninkrijk op de onverharde dijk langs de Oude Maas, maar ook bij de haven van Puttershoek is het te vinden en vond ik het aan het begin van het wandelpad dat langs de Boezemvliet van Puttershoek naar Maasdam loopt, maar natuurlijk zijn er ook andere plekken in de Hoeksche Waard, waar je het Kruipertje tegenkomt.

Sfeermakers sinds 1960 !

* verf * behang * gordijnen
* zonwering * vloerbedekking

Donkersloot
W O O N D E C O R A T I E

Molendijk 38 Oud-Beijerland tel: 0186-612031
www.donkersloot-woondecoratie.nl

GEMEENTE KORENDIJK VERGROOT BIODIVERSITEIT

In het vroege voorjaar werd een aantal beeldbepalende wilgen dat op het terrein rond de jachthaven Nieuw-Beijerland stond verwijderd wegens ouderdom.

Voor de natuur zijn oude bomen waardevol, maar het gevaar van vallende takken noopte de gemeente echter de bomen te kappen. Wat overbleef was een nogal kaal en kapotgereden geheel.

Na vragen in de gemeenteraad, werd besloten over te gaan tot herplant. Hoeksche-waards Landschap besloot van de gelegenheid gebruik te maken de gemeente Korendijk een aantal suggesties aan de hand te doen, waardoor het gehele terrein waardevoller zou kunnen worden qua biodiversiteit en belevingswaarde. Onderling overleg leidde tot de aanplant van een groot aantal

knotwilgen, gewone wilgen, elzen en meidoorns. De aanplant geschiedde met behulp van scholieren van de beide basisscholen onder de bezielende aandacht van leerkrachten, ouders, medewerkers buitendienst en het bijna voltallige college.

Naast de aanplant van bomen realiseerde de gemeente op verzoek van HWL ook een getijdenzone, door de bestaande tijssloot te voorzien van een verlaagde oever, zodat het dagelijkse getij daar kan zorgen voor ideale omstandigheden voor van getij afhankelijke organismen.

Voorts werd besloten de natste delen van het terrein alleen nog maar in september te maaien, zodat het publiek in de zomertijd kan genieten van o.a. kattenstaart, rivierkruiskruid, engelwortel, springbalsemien en brede wespenorchis.

Voorwaar een geslaagde actie, waarmee aangetoond wordt, dat gemeenten met simpele middelen kunnen bijdragen aan een fleurig en biodivers beeld.

Reageren? webredactie@hw1.nl

BLIJ MET KORENDIJKSE SCHELLEN

webredactie@hwl.nl

Zoals bij velen bekend, beheert HWL een heemtuin in Piershil. De tuin heeft een aantal paden. Oorspronkelijk was het de bedoeling, dat de paden graspaden zouden zijn.

Door diverse oorzaken zoals het rijden met crossfietsen werd de grasmat plaatselijk beschadigd, waardoor gemakkelijk kale modderig plekken ontstonden. Reeds meer dan 10 jaar geleden, werd besloten een deel van de paden van schelpen te voorzien. Het aanbrengen van schelpen dient geregeld herhaald te worden.

Afgelopen maand maart konden, dankzij de medewerking van de gemeente Korendijk, op de slechte delen van de paden weer nieuwe schelpen aangebracht worden door de vrijwillige beheerders van de tuin.

De laatste weken van april en het begin van mei zijn de mooiste tijd om de tuin eens te bezoeken. Men kan dan genieten van diverse voorjaarsbloeiers zoals

kievitsbloem, bostulp, logkruid, paarse schubwortel, lenteklokje, voorjaars-helmbloem, sleutelbloem en nog veel meer. De groene kikkers laten zich al massaal horen en diverse kleine zangvogels zoals zwartkop, fitis en tjiftjaf zijn weer terug uit hun winterkwartieren.

Kortom, tijd om even een kijkje te nemen. Als u er toch bent, vergeet dan niet de mooie Hervormde Kerk, de pas gerestaureerde boerderij aan de Voorstraat en het prachtige pand op de hoek van de Molen-dijk en de haven. In de volksmond wordt dit pand Kade 2 genoemd.

NIEUWE BESTUURSLEDEN STELLEN ZICH VOOR..

Gaëlle Cagé (van Fruit tot Sap)

Van het één, kwam het ander.....

Ik ben (g)een échte Hoekschewaardse. Geboren in Puttershoek en altijd in de Hoeksche Waard gebleven.

Maar met een moeder "van buiten" en een vader uit Frankrijk, ben en blijf je import. Maar toch! De dijken, de knotwilgen, het water, de vogels, de polder. In het bijzonder het Oude Land van Strijen. Ik ben er thuis! Zeker nadat ik in 2005 begon met wilgen knotten en ik de Hoeksche Waard steeds beter leerde kennen en ... waarderen.

Via de knotploeg raakte ik vervolgens betrokken bij het onderhoud aan de appelbomen aan de Ritselaarsdijk. Fruit snoeien was aanvankelijk niet mijn favoriete bezigheid. Kijken, knippen, kijken, knippen.... Totdat we in het najaar van 2013 het fruit ook gingen plukken. Het resultaat van al die jaren snoeiwerk waarbij HWL ook de grote oude boomgaard, van Dhr. Noordermeer aan de Gatsedijk, in beheer kreeg en we het fruit tot sap gingen persen. Toen werd het tijd voor een aparte werkgroep.

Van Fruit tot Sap!

Daarvan werd ik de coördinator. Door die activiteiten heb ik mij een weg gezocht binnen de organisatie. Een project op zich ;-) Ik had van ongeveer alle afdelingen wel iets nodig en van het één kwam het ander. Vanaf 2014 ben ik werkzaam voor de afdeling Terrein Beheer. Maaien, hooien, rasters plaatsen, takken ruimen, keuren van klimmaterialen, enz. HWL is dus mijn hobby en mijn werk! Vanuit het bestuur kwam de vraag of ik een jaar wilde meedraaien om te ervaren of ik daar een rol in wilde spelen. Het is ze gelukt! Sinds voorjaar 2015 ben ik bestuurslid. Voorlopig heb ik nog geen afdeling onder mijn hoede, maar door al mijn activiteiten is er voldoende waarover ik kan meepraten, -denken en -doen.

Ruud Horijon (communicatie)

Ik ben geboren en getogen Hoekschevaarder (bloedgroep Oud-Beijerland, jaargang 1959) en speelde als kind al heel graag in de polders, boomgaarden en langs het Spui.

Ik herinner me vanaf mijn jeugd al het Hoeksche Waard Alarm, de voorganger van Hoekschewaards Landschap, dat vaak de krant haalde in hun strijd tegen allerlei onzalige plannen.

Later in mijn werk als ambtenaar van een paar gemeenten in de Hoeksche Waard kreeg ik ook te maken met diverse werkgroepen van HWL: Natuur- en milieu-educatie, natuurbeheer, milieu en planologie en biologisch onderzoek (vogelwerkgroep etc.). Ik kreeg steeds meer bewondering voor de visie, kennis en professionaliteit van HWL en wat zij door overtuigingskracht en lobby voor elkaar wist te krijgen. En dat met uitsluitend vrijwilligers! Dikwijls veel meer dan de gemeenten en hun samenwerkingsorganen met al hun dure bestuurders en ambtenaren, die veel energie zagen verdampen door onderling gekissebis, terwijl HWL in staat was wél Hoekschewaards breed te denken en daarmee veel respect afdwong en nog steeds afdwingt.

Ik werd toen lid van HWL; door mijn job en vrijwilligerstaken bij andere verenigingen nog geen actief lid, maar wel geïnteresseerd volger. Nu een groot aantal jaren later, doordat ik recent gestopt ben als bestuurslid bij de fietscrossclub de Spuicrossers, had ik wel gelegenheid aan de slag te gaan bij HWL en meldde mij aan op een oproep op hwl.nl voor een communicatiemedewerker. Die job leek mij wel wat omdat ik me altijd graag heb bezig gehou-

den met redactioneel werk voor personeelsbladen, clubbladen, websites etc. Ik werd warm ontvangen en al gauw werd mij gevraagd of ik belangstelling had Dick Bussing op te volgen, die wilde stoppen als bestuurslid communicatie. Dat bestuurslid is contactpersoon voor de redactie van de Waardzegger, de websiteredactie, ICT werkgroep en de werkgroepen Promotie en voorlichting.

Zo gezegd zo gedaan en per 21 april ben ik benoemd in de ledenvergadering. Ik heb intussen met nog veel meer mensen kennisgemaakt binnen HWL, waarin opnieuw weer eens werd bevestigd wat ik al wist: wat een geweldig goeie club is dit!

Ik heb er veel zin in. De communicatie van activiteiten en nieuws van HWL, via website, Waardzegger, kranten, radio etc. staat al op een heel hoog peil. Ik zie het als mijn belangrijkste opgave dit met z'n allen zo te houden en waar mogelijk nog te verbeteren.

AGRIMARKT SCHENKT HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP WAARDEVOL GEREEDSCHAP

Donderdag 9 april heeft vrijwilligersorganisatie Hoekschewaards Landschap (HWL) een bijzondere schenking van Agrimarkt overhandigd gekregen.

Wegens een wisseling in het assortiment tuingereedschap doneerde Agrimarkt een aanzienlijke partij met een winkelverkoopwaarde van €2500,- graag aan een groene organisatie als HWL.

Het werk van HWL is meestal niet zo opvallend. Beheren, beschermen en onderhouden van natuur en landschap zijn dagelijkse werkzaamheden voor HWL. Des te meer valt het op als een bedrijf of onderneming daar kennis van heeft genomen en zich tot de groene organisatie richt om te doneren,

te sponsoren of een schenking te doen.

HWL is bijzonder verheugd met de schenking van Agrimarkt. Het gereedschap als spades, harken en schoppen is zeer welkom voor al die hardwerkende vrijwilligers die de Hoeksche Waard mooi en groen houden. Nieuwe leverancier Wolf Garten doet hier nog een schepje bovenop. Zij vinden de schenking van Agrimarkt zo'n goed initiatief dat zij hier 70 paar tuinhandschoenen gratis bij schenken.

Agrimarkt is een supermarktketen in Zuidwest-Nederland met 5 relatief grote filialen in Goes, Vlissingen, Roosendaal, Oud-Beijerland en Middelharnis.

Naast aandacht voor duurzaamheid en milieu staat regionale betrokkenheid bij de supermarktketen hoog in het vaandel.

Reageren?
webredactie@hwl.nl
en beheer@hwl.nl

BLIJ MET 'RODE REUS'

Arie Pieters

Bomenwerkgroep Fraxinus Excelsior is al sinds de oprichting (2003) druk in de weer geweest om monumentale bomen in de Hoeksche Waard in kaart te brengen. En om potentieel monumentale bomen op te sporen. Dergelijke bomen werden dan weer genomineerd bij de landelijke Bomenstichting voor opname in het landelijke register.

Veel monumentale bomen in de regio staan voor een kerk, bij een boerderij of in de tuin van een particuliere woning. Woningen en boerderijen wisselen nu eenmaal weleens van eigenaar en dan is het altijd even afwachten of de nieuwe eigenaar ook blij is met zo'n imposante boom bij de woning. Zo kreeg het vroegere 'doktershuis' aan het Schouteneinde te Puttershoek recent ook nieuwe bewoners. En in de achtertuin staat één van de oudste, grootste en tevens mooiste rode beuken van de Hoeksche Waard: Een gelukkig nog kerngezonde 'rode reus' van zo'n 160

jaar. De vorige eigenaren waren altijd blij geweest met 'hun' monumentale boom en uiteraard hoopte 'Fraxinus Excelsior' dat dit ook voor de nieuwe bewoners zou gelden. En dat bleek in dit geval geen enkel probleem te zijn. De familie Klaver (nieuwe bewoners) is erg ingenomen met hun 'rode reus'. Pauline Klaver van Stotterinterventiecentrum Klaver (SIC Klaver) is heel blij met de boom en denkt er zelfs over na om een afbeelding van de imposante rode beuk te verwerken in het praktijklogo. Ondanks zijn leeftijd van rond de 160 jaar (de boom is aangeplant in 1860) is er op de boom nog helemaal niets te ontdekken van zwammen of andere aantastingen. 'Fraxinus Excelsior' hoopt dan ook dat de monumentale beuk nog heel lang in de achtertuin aan het Schouteneinde zal staan.

BIJEN HEBBEN HET MOEILIK

persbericht

Bijen hebben het moeilijk en dreigen te verdwijnen uit het landelijk gebied. Dat geldt voor de door imkers gehouden Honingbij maar zeker ook voor de wilde soortgenoten.

Eén van de oorzaken is het gebrek aan voedsel. Er zijn minder bloemen en het waterschap is hier in belangrijke mate verantwoordelijk voor.

Waterschap Hollandse Delta beheert duizenden kilometers watergangen, oevers, bermen en dijktafsluitingen. Het nu door het waterschap gevoerde beheer is funest voor bloeiende planten en daarmee ook voor bijen en andere insecten zoals vlinders en hommels. De planten met de daarop levende dieren worden vormalen met een klepelmaaier en blijven als een rottende massa

achter op de bodem met als gevolg dat de variatie aan plantensoorten afneemt.

Het maaisel moet dan worden afgevoerd en dit kan worden vergist tot groen gas. Dit draagt ook bij aan een duurzamer samenleving en een beperking van de uitstoot van CO₂. Onderzoek toont aan dat dit beheer niet duurder hoeft te zijn en op termijn zelfs goedkoper.

Zo kan voor de laagst denkbare maatschappelijke kosten veel extra natuur worden gerealiseerd. Voor de Hoeksche Waard gaat het om ongeveer 1000 hectare. Water Natuurlijk zet zich naast veilige dijken, droge voeten en lage lasten ook hiervoor in.

http://www.hwl.nl/files/documenten/HWL_6177_rapport_natuurlijke_berm_15_augustus.pdf

NIEUWS UIT DE WINKEL

*Ria Vermeulen en
Anneke Kienhuis*

Voor moederdag bent u nu al te laat en vaderdag waarschijnlijk ook. Maar.. voor iedere komende gelegenheid hebben wij wel een leuk cadeau in de winkel.

Om het aanbod zo afwisselend mogelijk te maken zorgen we ervoor dat er steeds iets nieuws in de winkel staat. Zo hebben we de 3-D kaarten met telkens andere dieren die veelal ook in de Hoeksche Waard voorkomen. Nee, dat gifkikkertje hoort daar inderdaad niet bij!

Alle “oude” boeken zijn we kwijt en deze zijn vervangen door, minstens zo interessante, andere boeken. Zoals gidsjes over planten, vogels, insecten en bloemen.

Omdat we de mokken zelf ook onhandig groot vonden hebben we nu ook kleinere mokken en kopjes met “natuurlijke” afbeeldingen.

Ook nieuw zijn de, klaar om neer te zetten, geschilderde vogelhuisjes op paal.

De “kale” ongeschilderde hebben we ook nog, dus u kunt u altijd nog uitleven met eigen kleurtjes.

U ziet het, voor elk wat wils en mocht u iets missen of heeft u ergens iets gezien dat u graag wilt hebben? Laat het ons weten d.m.v. een briefje aan de bar of een mailtje naar kantoor@hw1.nl, onder vermelding “winkel” en wij gaan er achteraan en blijven op die manier vernieuwend.

Ludieke expositie: Glazen flessen van de dijken

Tijdens hun activiteiten vinden de vrijwilligers van HWL veel afval.

Vanaf 1 april besteden we aandacht aan het gevonden glas langs de dijken en wegen. De flessen vormen een ludieke expositie in het raamkozijn van ons bezoekerscentrum in Numansdorp.

We roepen iedereen op om glazen vondsten toe te voegen aan onze verzameling!

Activiteiten kalender

Datum	Tijd	Thema / waar	Verzamelpunt
21 juni (zondag)	19.30 - 22.00	Zomeravondwandeling in Ambachtsheerlijkheid	Verzamelpunt eind Schuring- sehavenkade OZ kruising Lange Boomweg bij silo
19 juli (zondag)	14.00 - 16.00	Excursie over en langs de Hoeksche Randen	Boerderij fam. Niemansver- driet Buitendijk 44 Strijen- Sas
25 juli (zaterdag)	13.00 - 15.00	Vlinders en Libellen spotten in Mijl- en Nieuwlandse Bos	Parkeerterrein Mijl- en Nieuwlandse Bos. Vanuit Puttershoek via de Molen- dijk, linksaf ter hoogte van Molendijk 67 3295 LD 's-Gravendeel
29 augustus (zaterdag)	21.30 - 23.30	Vleermuizen speurtocht	verzamelpunt ergens in Oud- Beijerland, wordt tzt bekend gemaakt
13 septem- ber (zondag)	13.00 - 15.00	Wandelexcursie Leenhee- renpad	Carpoolplaats naast Rabo- bank t.o. busstation Heinen- oord
27 septem- ber (zondag)	13.30 - 15.30	Wandeling door Mariapolder	Restaurant de Batterij Sas- sedijk 6-A, 3292 LD Strij- ensas
zaterdag 12/09 tm. donderdag 17/09 (niet op zondag)	9:30- 16:00uur	Help HWL bij de fruitoogst! Het fruit wordt gebruikt voor "van Fruit tot Sap!"	Boomgaard Gatsedijk 31, 3299 LA Maasdam Gaëlle Cagé, 06-12901615, fruitensap@HWL.nl
zaterdag 26/09	10.00— 16.00	Van Fruit tot Sap! Met leuke activiteiten voor de kinderen en een prachtige kraam met oude appelrassen.	De pers staat aan de Ritselaarsdijk ("Appeldijk") Gaëlle Cagé, 06-12901615, fruitensap@HWL.nl

3 oktober		Jeugdnatuurdag	NLC Numansdorp
10 oktober (zaterdag)	13.30 - 15.30	Wandelen door Korendijkse Slikken	Nabij witte huis Westdijk 16 3267 LV Goudswaard
31 oktober en 1 november.	08.00 en 20.00	Muizenvallen legen met Merijn	NBC Klein Profijt
25 oktober (zondag)	13.30 - 15.30	Paddenstoelenexcursie in Westelijk Tunnelbos	Gele gebouwtje van Heinoordtunnel bovenaan bij rivier aan Hoeksche Waardse zijde
28 november		Winterfair	Klein Profijt

Kijk voor meer en de meest recente informatie op www.hwl.nl

Kosten standaardexcursie: € 2 leden, € 3 niet-leden, € 1 kinderen t/m 12 jaar

Kosten speciale excursie: leden € 4,- niet-leden € 6,- en kinderen t/m 12 jaar € 2,-

PRIKBORD

Overzicht van dag- en nachtvlinders en libellen in de Hoeksche Waard

De Werkgroep Vlinders en Libellen brengt elk jaar de vlinders en libellen van de Hoeksche Waard in kaart. De resultaten van vorig jaar zijn nu gepubliceerd. In 2014 werden er 24 soorten dagvlinders gezien (waaronder de zeldzame Oostelijke Vos) en 25 soorten libellen. Meer informatie is te vinden

[Jaarverslag Vlinders en Libellen 2014](#)

En inmiddels zijn er al 365 soorten macronachtvlinders gezien in de Hoeksche Waard. Benieuwd welke dit zijn?

Lees dan Verslag

[macronachtvlinders 2012-2014](#)

Meer informatie: Marion Zonderberg

secretariaat@hwl.nl

SCHAPENTOEZICHTER GEZOCHT!!

HWL beschikt over een kleine kudde schapen van het Schoonebeeker ras. Deze dieren worden ingezet op dijken en taluds om bloemrijk grasland te bevorderen.

HWL zoekt mensen, die het leuk vinden om bij toerbeurt enig toezicht te houden op deze schapen. Deze dieren kunnen soms vast komen te zitten of uitbreken en dan is er menskracht nodig om ze weer veilig op het land te zetten.

Wie het leuk vindt om met deze dieren om te gaan kan nadere informatie krijgen bij:

Cees Mesker 06-12966131

Flip Scherbeijn 06--22233315
Ingeborg Holster 06-10576580
Of via beheer@hwl.nl

Fotoproducten

Print uw mooiste momenten direct op kunstglas, kunststof, metaal of hout. De fotoproducten zijn ook buiten geschikt. Zo kunnen uw foto's binnen aan de wand maar bijvoorbeeld ook in uw tuin schitteren.

Veel toepassingen met kunststof

Duurzame en krasvaste printproducten! Producten: labels, certificaten, menukaarten, placemats, posters, point-of-sale, banners, displays, lichtboxen, wanddecoratie, bewegwijzering, enz.

Zelfhechtende materialen

Quadraat print direct op zelfklevend vinyl met UV inkt waardoor de stickers voor binnen en buiten geschikt zijn. Ook zijn zelfhechtende materialen zonder lijm mogelijk, zoals Yupo Tako (zuignapjes principe), statisch papier en magneetfolie.

Direct printen op hout

Elk detail van het hout blijft zichtbaar! Producten: foto op hout, kaarten, winkelinrichting, kastwanden, kastdeuren, balies, tafelbladen, dienbladen, krukjes, wanddecoratie, enz.

Veelzijdig met UV printen

- Uitstekende afdrukkwaliteit
- Onbeperkt aantal materialen
- Tot 4 cm dik
- Harde & flexibele materialen
- Geschikt voor binnen en buiten
- Kleurecht door UV bestendigheid
- Vrije vormen mogelijk
- Witte inkt voor speciale effecten
- Voordeliger door direct printen op het materiaal

Hergebruik van meubelen is ook van deze tijd. Als de basis nog goed is, waarom zou u dan nieuw kopen?

Wij stofferen, restaureren alle soorten zitmeubelen en hebben diverse soorten meubelstoffen en verschillende soorten leer op voorraad. Vrijblijvend prijsopgave en altijd 3 jaar garantie.

Ophalen en terugbezorgen van uw meubelen doen wij met plezier en....

GRATIS in Zuid-Holland-Zuid

Om zelf te stofferen bestelt u de meubelstoffen via onze site

www.doehetzelfvoordeel.nl

Kom langs op de Oostdijk 187 in Oud-Beijerland of neem contact op via

www.dominikq.nl tel: 0186-621 430

Ruimte voor adressticker
Niet over de advertenties!

ecodesign
& RecycleART
RUBBISH DESIGN
ILLY LAMP
TasArt bags & more...
OERHOUT
VOGELHUISJES
CRADLE TO CRADLE

zonneladers
WakaWaka
power & light in one
LuminAID
Luci LED
camping
& outdoor

Gezond Schoon met
L'Arbre Vert
& **ECOVER**
ECOLABEL
schoonmaakproducten
wasmiddel
eco shampoo
& conditioner

*Ecomondo is het meest complete online verkooppunt van ecologische verzorgings- was- en schoonmaak- producten van het grootste ecomerk in Frankrijk: **l'Arbre Vert***

De webwinkel met eco, bio, fair trade en duurzame producten

eco
mondo
voor een mooiere wereld

dopper.

Zelf uw bestelling afhalen in 's-Gravendeel is mogelijk | Tel. 010 - 466 69 52

www.ecomondo.nl